

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

**BESPLATAN
PRIMERAK**

**sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs
www.srpss.org.rs**

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 8 • JUL-AUGUST 2014 • BROJ 86-87

USVOJEN NOVI ZAKON O RADU

Отпремнина због одласка у пензију износиће убудуће две просечне плате запосленог, а не три као до сада, запослени ће имати право на накнаду за ноћни рад од 26 одсто, али не и за сменски рад. Губи се и право на накнаду за неискоришћен годишњи одмор, изузев ако запослени добије отказ. Посланици Народне скупштине Србије усвојили су 18. јула измене Закона о раду и наставили седницу изјашњавањем о Закону о ПИО.

Измене Закона о раду предвиђају право на накнаду по основу минулог рада од 0,4 одсто по години рада код актуелног послодавца. Накнада због отказа добијеног као технолошки вишак износиће минимум збир трећине зараде запосленог за сваку навршену годину рада код актуелног послодавца. Отпремнина због одласка у пензију износиће две просечне плате запосленог, а не три као до сада, запослени ће имати право на накнаду за ноћни рад од 26 одсто, али не и за сменски рад. Измене Закона предвиђају

и да радни однос на одређено време може да траје две, уместо као до сада годину дана, као и да запослени право на коришћење годишњег одмора добија после месец дана непрекидног рада, а не, као до сада, после шест месеци. Нова решења предвиђају и губљење права на накнаду за неискоришћен годишњи одмор, изузев ако запослени добије отказ.

Убудуће ће запослени имати мањи број дана плаћеног одсуства, уместо седам сада ће добити пег за венчање, порођај супруге, тешке болести чланова породице или њихову смрт, а за добровољно давање крви два слободна дана. Током годишњег одмора запослени има право на основну зараду увећану за минули рад током тог месеца, а не као до сада на просек своје зараде из претходна три месеца. Имаће и право на 60 одсто основне зараде увећане за минули рад, а не као до сада на просек своје зараде из претходна три месеца.

ZAKON O PIO: PRIVREMENE PENZIJE MAŃE I ZA PETINU

Када је реч о изменама Закона о ПИО, оне предвиђају, поред осталог, да се од јануара 2015. на сваких шест месеци повећава старосна граница за одлазак жена у пензију, како би 2032. она била 65. година и изједначила са условима за мушкарце. Минималан стаж је 15 година. Превремену старосну пензију могу да користе сви који имају 40 година стажа, од 2023. у превремену пензију моћи ће да оду мушкарци

стари 60 година и жене са 59,6 година. За недостајуће године живота плаћаће се актуарски пенали 0,34 одсто месечно. Пензија по том основу може да се умањи максимално 20,4 одсто. Жена која је родила једно дете има право на додатних шест месеци стажа, а са двоје деце - годину, док ће жена која је родила троје и више деце имати право на додатни стаж од две године. *(Више на страни 5.)*

JEDINO REŠEŃE - PLATNI RAZREDI

Синдикат радника у просвети Србије ће, као и досад, и убудуће инсистирати да се у платним разредима нађу сви јавни делатници, укључујући и председника државе, премијера, министре, па све до физичког радника и спремачице у некој месној заједници. Уколико се то не деси, онда је сасвим сигурно да ће и убудуће у подели

јавних финансија једне јавне службе бити у бољем положају у односу на друге и да то и неће бити платни разреди како их замишља наш Синдикат, већ покушај да се за неке јавне службе обезбеди, односно задржи привилегован положај. Да је могуће доћи до поштенијег начина прерасподеле буџетских средстава намењених за зараде показују и позитивни примери платних разреда, попут оних уведених у Словенији. *(Више на страни 6.)*

PLAGIJAT MINISTRA STEFANOVIŃA

Ето шта је министру донела та модернизација: у својој тези он скоро на свакој другој-трећој страни хвали информатичко друштво, електронску управу, модернизацију, а баш му се она осветлила пише проф. др Даница Поповић. *(Више на страни 8.)*

У овом броју можете још читати:

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОБРАЗОВАЊА	стр. 2
ОПШТИНЕ МОРАЈУ ПО ЗАКОНУ ДА ПЛАТЕ ПРЕВОЗ.....	стр. 3
ЛИСТЕ ЗА ПРЕУЗИМАЊЕ – ЛИСТЕ СПАСА.....	стр. 4
НОРМА НАСТАВНИКА ПРЕДМЕТА СА ПИСМЕНИМ.....	стр. 4
ПРОФЕСОРИМА ДУЖИ РАДНИ ВЕК И МАЃЕ ПЕНЗИЈЕ	стр. 5
ПКУ ЗА ОШ И СШ И ДОМОВЕ УЧЕНИКА.....	стр. 7
БОРБА ЗА ВРАЋАЊЕ ПРАВА НА ШТРАЈК.....	стр. 7
ЛИЧНИ СТАВ	стр. 8
ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА.....	стр. 9
СТАТИСТИКА	стр. 10
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
СТРЕС ЗБОГ ПОВРАТКА СА ГОДИШЊЕГ ОДМОРА.....	стр. 12
ПРЕДСЕДНИК ДРЖАВЕ ОДРЕКАО СЕ ПЛАТЕ	стр. 12
РАДНИ ДАН ШЕСТ САТИ	стр. 12
2.300.000 СРБА БАВИ СЕ НЕЧИМ	стр. 12

GIMNAZIJE

Prva srpska gimnazija osnovana je 1791. godine u Karlovcima, sedištu srpskih mitropolita i patrijaraha, gradiću na padinama Fruške gore. Nastala je zalaganjem mitropolita Stratimirovića, kao i novčanim priložima bogatog karlovačkog trgovca Dimitrija Anastasijevića Sabova (20.000 forinti) i drugih karlovačkih građana (19.100 forinti). U početku, sve do 1870. godine, nalazila se u zgradi nekadašnje Latinske škole. Nastava je izvođena, po ugledu na nastavne planove mađarskih gimnazija, na latinskom i nemačkom jeziku. Prve školske godine radio je samo prvi razred, a 1796. godine karlovačka gimnazija je imala pet razreda (pripremni, I-III gramatikalni i V humanitarni – retorika). Tek posle Mađarske revolucije, 1. novembra 1849. godine ona je reorganizovana i dobila šesti razred – poetiku, tako da se nalazila u popisu šestorazrednih gimnazija u Ugarskoj (ukupno njih 28). U jesen 1852. godine proširuje se na sedmi razred, a sledeće školske godine prelazi u osmorazrednu gimnaziju. Karlovačka gimnazija uživala je veliki ugled, a mnogi njeni učenici su veoma uspešno nastavljali školovanje po mađarskim višim i visokom školama.

Novi Sad je, 1789. godine, prvo dobio katoličku potpunu gimnaziju, zahvaljujući austrijskom caru Josifu II. Međutim, mitropolit Stratimirović, novosadski episkop Gedeon Petrović i srpski građani želeli su da imaju i srpsku gimnaziju. Osnivali su je 1810. godine uz pomoć velikih novčanih priloga Save Vukovića, spahije iz Berkasova (20.000 forinti) i novosadskih građana. Ona se postepeno širila, tako da je 1818. godine postala šestorazredna. Mađari su tokom bombardovanja Novog Sada (1849) uništili zgradu gimnazije, te je ona, zbog nedostatka školskih prostorija, svedena na četiri razreda. Ponovo je postala potpuna, šestorazredna, tek 1865/66. godine, a proširena je na sedmi i osmi razred (filozofija) u jesen 1867. godine. U to vreme (1864) u Novi Sad se iz Pešte premešta Matica srpska, pa od tada ovaj grad, poznat pod nazivom „Srpska Atina“, postaje glavni srpski prosvetni i kulturni centar. To se dešava neposredno posle pobeđe srpsko liberalnog građanstva nad konzervativnim sveštenstvom (Blagoveštanski sabor 1861. godine).

Obe susedne gimnazije, i karlovačka i novosadska, imale su velike zasluge kada je reč o obrazovanju mlade srpske inteligencije i razvijanju njene nacionalne svesti. Kroz te gimnazije prošao je veliki broj istaknutih Srba, mnogi njihovi učenici posvetili su se učiteljskom pozivu, a neki od njih su otišli u matičnu Srbiju. Mnogo manji broj srpskih učenika pohađao je nastavu u gimnazijama u Dubrovniku, Šibeniku, Beogradu, Pešti, Temišvaru, Segedinu, Kečkemetu, Požunu (današnja Bratislava), Vukovaru, Osijeku, Debrecinu, Aradu, Kežmarku, Sarvašu, Vinkovcima i dr.

Analiza podataka pokazuje da se najveći broj učitelja – svršenih gimnazijalaca školovao u Karlovcima (29) i Novom Sadu (24), zatim u Temišvaru (10), Dubrovniku (4), Segedinu (4), Osijeku (3), Aradu (3), Pešti (2), Šibeniku (2), Požunu (današnja Bratislava) (2) i po jedan u Banatskoj Palanci (polugimnazija), Baji, Sarvašu, Debrecinu, Vinkovcima, Vukovaru, Kečkemetu, Beogradu i Kragujevcu. Nisu poznate gimnazije za 22 učenika, međutim, ako pogledamo mesta njihovog rođenja, uočićemo da polovina - njih 11 potiče iz južnog Banata, dakle iz oblasti koja je uglavnom slala svoje učenike na gimnazijsko školovanje u Temišvar – banatsko vojno i administrativno središte. Toj pretpostavci ide u prilog činjenica da svi poznati temišvarski gimnazijalci potiču iz Banata. U novosadsku gimnaziju uglavnom su dolazili učenici iz Bačke (17), a Sremci – u karlovačku gimnaziju. Pošto neke gimnazije nisu bile potpune, devet učenika je nastavilo školovanje u potpunim gimnazijama (sedmi i osmi razred – filozofiju), po dva u Pešti, Segedinu i Kežmarku i po jedan u Debrecinu, Sarvašu i Baji.

KARLOVAČKA BOGOSLOVIJA I KLIRIKALNE ŠKOLE

Pošto su prvi srpski učitelji bili sveštenici i monasi, oni su svoje obrazovanje sticali u školama pri pravoslavnim hramovima, u organizaciji Pečke patrijaršije (do 1766. godine) i Karlovačke mitropolije (od 1713. godine). Prva organizovana srpska bogoslovska škola bila je Bogoslovija u manastiru Krka (Dalmacija), osnovana 1615. godine. Kasnije se osnivaju klirikalne škole u Pakracu (1721), Kostajnici (1731), Segedinu (1735), Novom Sadu (1741), Plaškom (1744), Karansebešu (1751) i Metku (Lika, 1753). U vreme mitropolita Pavla Nenadovića (1749-1769), godine 1749. u Karlovcima je osnovana Pokrovo-bogorodična škola (Latinska škola), koja je u svom sastavu imala i druge škole: malu slovensku školu s dva razreda „bukvarista“ i „časlovista“, slovenopsaltirsku školu, slovenogramatičku školu, grčko-nemačku i klirikalnu školu. Mada je većina tih škola imala teološki karakter, klirikalna škola je bila najbliža budućoj bogosloviji. Nažalost, posle Nenadovićeve smrti rad u toj školi počeo je da jenjava. Ipak, ona je nastavila da priprema sveštenički

i učiteljski kadar, mada su je u tome sputavali karlovački magistrat i katolička biskupija. U drugoj polovini XVIII veka osnovano je još nekoliko srpskih latinskih škola: u Petrovaradinu (1766), Rumi (1770), Temišvaru (pre 1773), Aradu (1775), Novom Sadu i Dalju.

Po odluci Temišvarskog narodno-crkvenog sabora (1790) karlovački mitropolit Stefan Stratimirović je 1/14. februara 1794. godine otvorio Bogosloviju u Sremskim Karlovcima. U početku je školovanje u toj školi trajalo dve godine, sve do školske 1825/26. godine, kada je produženo na tri godine. Pored crkvenih predmeta, učenici su imali pedagogiju i metodu za učitelje. Često su svršeni bogoslovi pre rukopoloženja u sveštenički čin postavljani za seoske učitelje.

Karlovačka bogoslovija, čuvar pravoslavne duhovnosti, u velikoj meri je doprinela podizanju verskog i kulturnog nivoa, kao i očuvanju nacionalnog identiteta Srba u Habzburškoj monarhiji. U njoj su se obrazovali mnogi srpski učitelji iz Austrije, Srbije i Turske.

Mada je o Bogosloviji u Sremskim Karlovcima pisano u to vreme, oskudni su arhivski izvori o njenom radu. Najznačajnija je Glavna upisnica učenika Bogoslovije (1794-1820), u koju je upisan samo jedan klirik – budući učitelj u Srbiji. To je Sava Popović, rođen 1794. godine u Despotu Sent Ivanu, sin ratara, koji je prethodno završio normu (učiteljsku školu), a nastavu bogoslovije pohađao je od 1818. do 1820. godine. Analizom druge arhivske građe i brojne literature sastavili smo spisak njegovih kolega, bogoslova-učitelja.

Mitropolit Stratimirović je osnovao Bogosloviju i klirikalne škole ne samo da bi podigao kulturni nivo svojih sveštenika i monaha nego da bi se suprotstavio pojačanoj germanizaciji koja je putem nemačkih škola i jezika sprovedena među ugarskim Srbima. Širio je kult Rusije i branio pravoslavlje od unižavanja. Sukobio se sa inspektorom srpskih škola Urošem Nestorovičem, koji se zalagao za školu odvojenu od crkve i za savremenu nastavu.

Karlovačka mitropolija je 1822. godine osnovala Srpsko-rumunsko klirikalno učilište u Vršcu, sa zadatkom da školuje stručni sveštenički kadar za Banat i Erdelj – srpski i rumunski. I u toj školi učile su se pedagogija i metodika. Ona je proširila obrazovanje uglavnom gimnazijalcima koji su nameravali da se posvete unosnom svešteničkom pozivu. Ipak, u spiskovima učenika nalazi se i nekoliko učitelja koji su došli u Srbiju.

Pomenutim spiskovima treba dodati još dva učitelja: Živojina Kerečkog (rođen 1811. godine u Vojki – Srem, završio gimnaziju i jednu godinu klirikalne škole u Vršcu, u Srbiji učiteljovao do 1832. godine) i Uroša Lujanovića (rođen 1830. godine u Lugošu – rumunski Banat, završio šest razreda gimnazije i četiri razreda klirikalne škole u Temišvaru, učitelj u Srbiji od decembra 1858. godine).

U Temišvarskoj eparhiji od sredine XIX veka radile su verospovedne škole, koje su bile organizovane pri crkvenim opštinama i podređene mesnim školskim odborima. Početkom XIX veka i u zapadnom delu Balkanskog poluostrva osnivaju se srpske klirikalne škole: u Plaškom (1801-1867), Pakračka pravoslavna bogoslovija (1822), Unjatska bogoslovija u Šibeniku (1821) i Pravoslavna klirikalna škola u Šibeniku (od 1833; škola je 1841. premeštena u Zadar).

Godine 1822. osnivaju se klirikalne škole i u Aradu (srpsko i rumunsko odeljenje) i Temišvaru (samo srpsko odeljenje). Prvu srbijansku bogosloviju osnovao je Dositej Obradović 1810. godine u Beogradu, a njen prvi upravnik bio je Vićentije Rakić. Ona je radila samo tri godine, do propasti ustanka 1813. godine. U vreme beogradskog mitropolita Petra Jovanovića u Kragujevcu je 1836. godine ponovo otvorene bogoslovija.

Prema obimnoj arhivskoj građi, još nekoliko prečansko-srbijanskih učitelja završilo je bogosloviju: šibeničku – Aleksandar Banović (rođen u Dubrovniku, godine 1842. došao u Srbiju), Petar Marinović (rođen 1819. godine u Dubrovniku, do 1842 u Srbiji) i Mihailo Novaković (rođen 1824. godine u Skradinu); temišvarsku, pored ranije pomenutog Uroša Lujanovića, Jovan Janković (rođen 1808. u Futogu, u Srbiji od 1836); beogradsku – Vasilije Bajić (rođen 1831. godine u Futogu), Isak Georgijević (iz Karlovaca) i Stefan Matić (rođen 1824. godine u Rumi).

Zanimljiva je molba učitelja starije valjevske škole Aleksandra Bana (Banovića), koji 27. marta 1845. godine traži da mu se podari „profesura“ u polugimnaziji. Naveo je da je Srbin iz Dubrovnika, da je završio normalne škole, gimnaziju na srpskom jeziku i bogosloviju u šibeničkoj bogosloviji, kasnije Zadarskom zavedeniju, gde je završio filozofsku nauku, te da je 1842. godine postavljen za učitelja starije normalne učičke klase.

Srpske bogoslovije i klirikalne škole su, osim u formiranju svešteničkog kadra, imale velikog značaja u podizanju kulturnog nivoa širih slojeva stanovništva i buđenju nacionalne svesti Srba i Rumuna u Austriji. Klirikalne škole u Aradu i Vršcu imale su i rumunska odeljenja sve do decembra 1864. godine, kada je carskim dekretom Rumunima dozvoljeno da osnuju samostalnu pravoslavnu mitropoliju, sa sedištem u erdeljskom gradu Sibiuu.

СУБОТИЦА (ВИШЕ) НЕ (МОЖЕ ДА) БЕЖИ ОД ПЛАЋАЊА ПУТНИХ ТРОШКОВА!

Уставни суд пресудио: Локална самоуправа не може да уређује услове под којима се право на трошак превоза остварује

„Локална самоуправа не бежи од тога да плати трошкове превоза запосленима, али то мора бити у складу са материјалним могућностима”, изјавио је недавно градоначелник Суботице Јене Маглаи. Коментаришући одлуку Уставног суда да прогласи незаконитим и неуставним поједине одредбе Споразума о накнади трошкова превоза запослених у образовању и васпитању у Суботици, Маглаи је рекао како му је жао што у највећем броју случајева нема воље запослених да за путовање на посао узму аутобуске карте суботичког јавног превозника, већ највећи број њих тражи исплату путних трошкова у готовини. То, по његовој оцени, ствара озбиљне финансијске обавезе према

локалној самоуправи. „Мислим да би држава и то требала да определи, ако је дала налог послодавцима да плаћају путне трошкове, за коју даљину морамо да плаћамо трошкове јер испада да онај ко станује 100 метара од радног места и за њега морамо исплатити трошкове превоза”, рекао је Маглаи. Он је најавио да ће у предстојећим недељама локална самоуправа ступити у преговоре са синдикатима како би се закључили нови колективни уговори до краја године и испоштовали законски прописи.

Уставни суд Србије прогласио је незаконитим и неуставним поједине одредбе Споразума о накнади трошкова превоза запослених у образовању и васпитању у Суботици. Ради се о

одредбама којима се уређују услови под којима запослени остварује право на накнаду трошкова превоза, а које су овом одлуком Уставног суда престале да важе. Оспорене одредбе прописују да запослени остварују право на накнаду трошкова за долазак и одлазак са рада ако станује у удаљености од најмање 2,5 километара и даље од школе, те да ће се запосленима који накнаду трошкова остварују у динарском износу накнада исплаћивати у висини од 75 одсто од цене месечне карте. По оцени Уставног суда, локална самоуправа не може да уређује услове под којима се ово право остварује, пошто се они, на основу Закона о раду, уређују колективним уговором или правилником о раду.

МИР, МИР, (НИ)КО (НИ)ЈЕ КРИВ!?

„Најважније је у животној радњи оно што је исправно, а не оно што већина подржава“.

НСПРВ је синдикат који се залаже за све што је исправно и за поштен однос према свом чланству.

- Често је био у ситуацији да га већина не разуме, често критикован од стране колега из других синдиката, па чак и неких својих чланова, без обзира што се изборио за многа права запослених.
- Никад није „разваљивао“ врата, него је куцао на иста, да би тражио и заштитио права свог чланства.
- Није заговорник компромиса са властима око законски загарантованих права запослених.

Пет година је вукао „кола из блага“ која су се „заглавила“ у Суботици, а неко је седео на њима и отежавао извлачење. Чланство је почело да сумња у снагу свог синдиката, чланови другог синдиката у Суботици гандијевски су све посматрали, мислећи се са незаконитом исплатом путних трошкова, слепо верујући представницима свог синдиката, који су, узгред, седели у „истим колима“ са градским моћницима, и кочили. Представници НСПРВ неколико пута су позивани на преговоре на којима су били шиканирани, вређани, понижавани од стране тадашњих градских моћника, па и колега из Самосталног синдиката. Неке медијске куће су својевремено бојкотовале наше конференције за новинаре.

НСПРВ је знао да ради исправну ствар и теглио је даље, знајући добро да ради исправну ствар и да до циља стиже само онај ко не одустаје.

Није се одустајало свих претходних година, ангажовали смо посредовање Републичке Агенције за мирно решавање радних спорова, али није било слуха, градски моћници остају тврди у свом ставу. Поднели смо иницијативу Уставном суду за оцену уставности и законитости спорног Споразума о путним трошковима.

Остаје једино решење да се пресавије табак и права оштећених траже на суду. Основни суд у Суботици доноси одлуку у корист запослених из ОШ „Свети Сава“ који су поднели тужбу. Међутим, „становници кола“ желећи

да отежају вучу, пресавијају табак и жале се Апелационом суду на одлуку Основног суда у Суботици. Апелациони суд доноси скандалозну и политички исконструисану одлуку у корист „удобно смештених“.

Време промиче, неки „мештани кола“ морају да напусте удобне фотеље, на њихова места седају нови. НСПРВ очекује од нових „сапутника“ решавање проблема како и долици одговорним људима на високом функцијама. Међутим, фотеља је удобна, не желе ни ти нови да је лако изгубе, препуштају стихији решавање проблема.

Стрпљиво вукући напред, НСПРВ стиже до жељеног циља. Оглашава се Уставни суд после пет година, и оспорава незаконити акт којим се ускраћују Уставом загарантована права многим запосленим у просвети.

Садашњи представници градске власти на основу решења Уставног суда, доносе одлуку да се убудуће путни трошкови исплаћују по Закону како и налаже исти.

На основу решења Уставног суда и одлуке градске власти, намећу се следећа питања:

- Зашто је Апелациони суд донео неуставну одлуку и тиме поништио закониту одлуку Основног суда у Суботици?
- Да ли судије Апелационог суда после незаконите одлуке треба да обављају и даље своју дужност?
- Да ли ће неко ко је ставио свој потпис на незаконити акт одговарати?
- Да ли ће неко сносити одговорност што је многим запосленим у просвети била умањена исплата путних трошкова пет година?
- Да ли ће се новчани износ у претходних пет нагодних година оштећенима?
- Која је улога синдиката: да се додворави властима, или да штити права свог чланства која му припадају по закону?

Да ли ће и даље важити крилатица „Мир, мир, нико није крив“ или ће неко морати да сноси одговорност за незакониту примену Споразума и незаконите одлуке, питања су за правне службе и све оне који желе да земља Србија почне да личи на правну државу.

Јелена Зејак, председница ГО НСПРВ Суботица

ПРОМЕНА АДРЕСЕ СТАНОВАЊА ЗАПОСЛЕНОГ И НАКНАДА ТРОШКОВА ПРЕВОЗА

Ако је адреса становања запосленог која је уписана у уговор о раду, промењена у току трајања радног односа, запослени има право на накнаду трошкова превоза према новој адреси, а по обавештавању послодавца о промени адресе и достављања релевантног доказа о томе.

Према члану 118. тачка 1) Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/2005, 61/2005 и 54/2009), запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду, за долазак и одлазак са рада, у висини цене превозне карте у јавном саобраћају. Према томе, запосленом се

обезбеђује накнада трошкова превоза за долазак и одлазак са рада у висини цене превозне карте у јавном саобраћају, под условима и на начин предвиђен општим актом и уговором о раду. Ако је запослени у току трајања радног односа променио место становања и о томе обавестио послодавца, накнада трошкова превоза обезбеђује се према новој адреси, у складу са напред наведеном одредбом Закона под условима и на начин предвиђен општим актом или уговором о раду.

Према томе, за остваривање права на накнаду трошкова превоза за долазак и одлазак са рада релевантна је адреса становања (пребивалишта,

односно боравишта) запосленог. Ако је адреса становања која је уписана у уговору промењена у току трајања радног односа, запослени има право на накнаду трошкова превоза према новој адреси, а по обавештавању послодавца о промени адресе и достављања релевантног доказа о томе. Околност да је у уговору о раду наведена адреса пребивалишта, односно боравишта запосленог у моменту закључивања уговора о раду и да овај податак није измењен после селидбе запосленог, није од утицаја за остваривање наведеног права. (Мишљење Министарства рада и социјалне политике, бр. 011-00-119/2012-02 од 23. мајна 2013)

VREME JE ZA LISTE SPASA

Sindikata insistira na poštovanju zakonom utvrđenih rokova za formiranje Liste za preuzimanje

Iako su Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja jasno i nedvosmisleno utvrđeni rokovi za formiranje Liste zaposlenih sa koje se vrši preuzimanje, loša je praksa da se ovaj posao u pravilu otpočinje upravo onda kada bi trebao da bude završen – posle 15. ili još češće 20. avgusta, iako je članom 131. ZOSOV, stav 2. jasno određeno da se „Lista (zaposlenih sa koje se vrši preuzimanje) iz stava 1. ovog člana utvrđuje se do 15. avgusta za svaku narednu školsku godinu...“ Ovo je jasno i razumljivo i zbog činjenice da stavljanje zaposlenog na Listu podrazumeva složen postupak u kome je moguća i arbitraža, odnosno prigovor po rešenju, a ponekad i radni spor, pa je neophodno sve predradnje i radnje sprovesti na vreme, kako bi Lista bila konačna pre početka naredne školske godine i kako bi ljudi koji su na listi bili zbrinuti na vreme, a naredna školska godina počela u zakonom utvrđenom roku. Ovako, prolongiranjem rokova, ponekad i uz razumljiva i logična objašnjenja, škole početak nastave organizuju sa nastavnicima angažovanim po hitnosti i sl., iako na Listi postoje stručne kolege. Stoga je Izvršni odbor NSPRV na svojoj sednici od 12. juna doneo Odluku da preporuča svim predsednicima sindikalnih organizacija da iniciraju aktivnosti oko formiranja Listi za preuzimanje, kako bi sve ove aktivnosti bile dovršene u zakonom utvrđenom roku.

Podsećamo da je Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine godinama angažovan da se izmeni i sporni član 131. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, koji u članu 131. stav 2. utvrđuje da se „Lista iz stava 1. ovog člana utvrđuje do 15. avgusta za svaku narednu školsku godinu, u okviru školske uprave po jedinicama lokalne samouprave, a na osnovu prijave ustanova o zaposlenima koji imaju pravo na preuzimanje“ pošto je u praksi uočeno da je deo stava 2. „po jedinicama lokalne samouprave“ kočnica mogućnosti da zaposleni sa Liste bude preuzet u neku školu iz iste školske uprave ili okruga, pošto je to onemogućeno zaposlenom tom odredbom, čak i onda kada je to apsurdno jer su dve susedne škole u dve lokalne samouprave ponekad bliže jedna drugoj nego što su to škole u istoj lokalnoj samoupravi. Razloge za ovu činjenicu nalazimo i u praksi da se sporna odredba ne primenjuje na teritoriji velikih gradova poput Beograda ili Novog Sada, koji su teritorijalno podeljeni i na više od 10-ak lokalnih samouprava (Beograd), odnosno nekoliko lokalnih samouprava kao Novi Sad i gde se preuzimanje vrši na teritoriji celog grada, što je u suprotnosti sa spornim članom ZOSOV, ali je udomaćena praksa. Da li će i za ovu inicijativu biti razumevanja ostaje da se vidi, ali u svakom slučaju ona bi pomogla da zaposleni sa smanjenom normom kojih je danas sve više nađu nedostajuće časove u susednoj opštini, odnosno školi susedne opštine, što sada im nije omogućeno, čak ni onda kada su te škole na svega nekoliko kilometara. U smislu racionalizacije ukupnih troškova, sasvim sigurno ni jednu, kao ni onu prethodnu inicijativu (oko izmene člana 144. ZOSOV) ne bi trebalo zanemariti, jer svakako i jedna i druga nose zahtev za većim izdvajanjem budžetskih sredstava, kojih inače, svima je dobro znano, hronično nema“ kaže prof. Hadži Zdravko M. Kovač, generalni sekretar NSPRV.

DA LISTA BUDE JEDINSTVENA U OKVIRU ŠKOLSKE UPRAVE?

Sindikata radnika u prosveti Srbije uputio je 19. 6. 2014. godine Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Zahtev za izmenom člana 131. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja u kome se kaže: “Prema proverenim informacijama, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja upravo radi na izmenama i dopunama Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, kao i Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju i Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju sa namerom da kroz ove izmene i dopune implementira u ove zakone Zaključke Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije u Republici Srbiji za period od 2013. do 2018. godine. Ovo je prilika da se razmotre i izmene još neke, po našem Sindikatu, sporne odredbe ZOSOV, kao i one iz člana 131. koje regulišu postupak preuzimanja zaposlenih u školama. Naravno da ima još spornih odredbi, ali kako su ove od vitalnog značaja i za Sindikat najaktuelnije, Sindikat ovim putem pokušava da ovo stanje popravi”.

“Predsedništvo Srps-a, na sednici održanoj 19.6.2014. g. je formulisalo način rešenja ovog problema da se predlogom briše po nama sporni deo stava 2: „po jedinicama lokalne samouprave“ tako da bi ubuduće stav 2. člana 131. trebao da glasi: „Lista iz stava 1. ovog člana utvrđuje se do 15. avgusta za svaku narednu školsku godinu u okviru školske uprave, a na osnovu prijave ustanova o zaposlenima koji imaju pravo na preuzimanje. Pravo na preuzimanje ostvaruje se sporazumom, uz saglasnost zaposlenog“.

Srps podseća da je u praksi diskriminacija zaposlenih u prosveti u većini republike, pošto odredba „po jedinicama lokalne samouprave“ sprečava mogućnost da zaposleni sa Liste za preuzimanje bude preuzet u neku školu unutar iste školske uprave, pa čak i unutar pojedinog okruga ako škole, bez obzira na minimalnu udaljenost, pripadaju susednim lokalnim samoupravama. U isto vreme u velikim gradovima Lista za preuzimanje tretira se kao jedinstvena lista i omogućava prelazak iz npr. jedne beogradske opštine u drugu, a istovremeno taj princip se ne može primeniti u nekim drugim školskim upravama sa mnogo manjom teritorijom i mnogo manjom teritorijalnom disperzijom škola nego što je to u primeru Beograda, Novog Sada, Niša...

Smatramo da bi predloženo rešenje bilo i jeftinije, jer bi zbrinjavanjem jednog dela kolega koji su ostali bez dela norme bilo predupređeno potpuno besmisleno zapošljavanje novih izvršilaca, često puta i na male procenete, što uz plaćanje doprinosa u punom iznosu je sve pre nego racionalno trošenje budžetskih sredstava, kojih inače i nema“ kaže se u pomenutom Zahtevu.

NORMA NASTAVNIKA PREDMETA SA PISMENIM ZADATKOM

Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS“, br. 72/09, 52/11 i 55/13), članom 136. stav 1. propisano je, između ostalog, da u okviru punog radnog vremena u toku radne nedelje nastavnik izvodi nastavu 20 časova i četiri časa drugih oblika neposrednog obrazovno-vaspitnog rada sa učenicima (dopunski, dodatni, individualizovani, pripremni rad i drugi oblici rada, u skladu sa posebnim zakonom) – 60 odsto radnog vremena.

Pravilnikom o normi časova neposrednog rada sa učenicima nastavnika, stručnog saradnika i vaspitača u osnovnoj školi („Službeni glasnik RS“, br. 2/92 i 2/2000), članom 3. propisano je, između ostalog, da nastavnik ima 24 časa nedeljno neposrednog rada sa učenicima, a da nastavnik predmetne nastave ima 20 časova, a nastavnik predmeta jezika i književnosti i matematike ima 18 časova obavezne nastave nedeljno.

Imajući u vidu odredbu Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, jasno je da nastavnik nedeljno radi neposredno u nastavi sa učenicima 20 časova, a četiri časa je obavezan da obavlja druge oblike neposrednog obrazovno-vaspitnog rada, kao što su dopunski, dodatni, individualizovani, pripremni rad, čime ispunjava 60 odsto radnog vremena.

Pravilnicima o pedagoškoj normi nastavnika u osnovnim i srednjim školama, propisano je da u okviru nedeljnog punog radnog vremena nastavnik srpskog jezika, odnosno jezika narodnosti, matematike i stranog jezika ima 18 časova i dva časa nedeljno za ispravku pismenih zadataka. Tih 18 časova rada, sa dva časa na ispravljanju pismenih zadataka neposredno sa učenicima, dakle na času, daju 20 časova, i sve je to neposredni obrazovno-vaspitni rad. Nastavnik, po izvođenju pismenog zadatka, ima obavezu da pregleda pismene zadatke, što nije neposredni rad sa učenicima, već spada u pripreme za obrazovno-vaspitni rad, i obavlja se bez učešća učenika, van časa.

Dakle, nastavnik predmeta za koji je nastavni planom i programom propisan i pismeni zadatak, ima nedeljno ukupno 20 časova neposrednog obrazovno-vaspitnog rada sa učenicima, u čijoj strukturi je 18 časova, plus 2 časa ispravke pismenih zadataka, na času sa učenicima, a pored toga i četiri časa drugih oblika obrazovno-vaspitnog rada sa učenicima, kao što su dopunski i dodatni nastava, individualni oblici rada sa učenicima i sl.

Rad na pregledanju pismenih zadataka spada u pripreme za obrazovno-vaspitni rad, i ne predstavlja neposredan rad sa učenicima.

Na osnovu navedenog može se konstatovati da nastavnik predmeta sa pismenim zadatkom ima istu nedeljnu normu časova neposrednog rada sa učenicima kao nastavnici ostalih predmeta.

Ukoliko nastavnik ovih predmeta izvodi nastavu sa normom preko pune norme časova, u skladu sa članom 136. stav 5. Zakona, ima pravo na isplatu tih časova kao rad preko pune norme časova, u skladu sa članom 22. stav 2. Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika („Službeni glasnik RS“, br. 12/09 i 67/11). (Mišljenje Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja broj 610-00-00224/2014-02 od 06.05.2014. godine)

ПРОФЕСОРИМА И СУДИЈАМА ДУЖИ РАДНИ ВЕК И(ЛИ) МАЊЕ ПЕНЗИЈЕ?

Иницијатива за измену одредби закона које дискриминишу професоре и судије приликом одласка у пензију
(Наставак са стр. 1)

Према провереним информацијама, Министарство просвете, науке и технолошког развоја управо ради на изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, као и Закона о основном образовању и васпитању и Закона о средњем образовању и васпитању са намером да кроз ове измене и допуне имплементира у ове законе Закључке Акционог плана за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције у Републици Србији за период од 2013. до 2018. године. Ово је, можда, прилика да се размотре и измене још неке, по нашем Синдикату, спорне одредбе ЗОСОВ, а нарочито оне из члана 144. које регулишу престанак радног односа наставника, васпитача или стручног сарадника, као и одредбе члана 131. које регулишу питање преузимања запослених са Листе за преузимање. Наравно да има још спорних одредби, али како су ове баш од виталног значаја и најактуелније, Синдикат ће покушати да, достављањем конкретне предлога секретаријату Министарства који је носиоца посла око измена и допуна поменутих закона, покуша ово стање поправити.

Елем, како се слична дискриминаторска одредба о пензионисању судија нашла у Закону о судијама, и судије су учиниле неколико конкретних напора да се ово, по њих лоше, исправи. Наиме, и за њих вреди слична одредба као и за професоре, стручне сараднике и васпитаче - морају у пензију ако су навршили 40 година стажа осигурања и ако при томе немају 65 година живота.

Како је сасвим извесно да ће у новом Закону о ПИО бити унете и одредбе које уводе тзв. актуарске пенале за оне који немају оба услова и то у износу од 4,08% за сваку годину, односно 0,34% за сваки месец пре навршених 65 година, јасно је да би и судије, као и просветни радници, и поред чињенице да су остварили пун радни, односно пензиони стаж, имали пензије мање за до 20,4%, ни криви ни дужни и само зато што су на време завршили одговарајуће факултете и имали срећу да се на време запосле.

Судије су покренуле, преко својих удружења, конкретне иницијативе да се Уставни суд одреди о спорној одредби Закона о судијама која је готово идентична у Закону о основама система образовања и васпитања и која по њима, као што смо уосталом и ми сво време тврдили, дискриминаторска пошто један део запослених доводи у неравноправан положај са другим запосленима. Како до сада Министарство није имало слуха за наше иницијативе, пошто се о овом спорном члану који производи штетне последице по колеге који немају оба услова за пензију до сада није изјаснило нити једном у прилог наших аргумената које смо још од момента доношења најновије варијанте „Крвног“ закона стално потезали у стручној и другој јавности, нама остаје једино да се придружимо иницијативи судија и да такође покушамо, најпре кроз измене и допуне ЗОСОВ да то исправимо или ако не, неким другим механизмом уобичајеним у парламентарном поступку измена и допуна закона. О истом се 12. јуна изјаснио и Извршни одбор НСПРВ, а очекивано је и Председништво СрпС одржано 19.6.2014. године такође подржало ову иницијативу и проследило је надлежнима у Министарству просвете, науке и технолошког развоја.

Захтев за изменом члана 144. Закона о основама система образовања и васпитања

Синдикат радника у просвети Србије упутио је 19.6.2014. године Министарству просвете, науке и технолошког развоја Захтев за изменом члана 144. Закона о основама система образовања и васпитања.

„Према провереним информацијама, Министарство просвете, науке и технолошког развоја управо ради на изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, као и Закона о основном образовању и васпитању и Закона о средњем образовању и васпитању

са намером да кроз ове измене и допуне имплементира у ове законе Закључке Акционог плана за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције у Републици Србији за период од 2013. до 2018. године. Ово је прилика да се размотре и измене још неке, по нашем Синдикату, спорне одредбе ЗОСОВ, као и оне из члана 144. које регулишу престанак радног односа наставника, васпитача или стручног сарадника по сили закона. Наравно да има још спорних одредби, али како су ове од виталног значаја и за Синдикат најактуелније, Синдикат овим путем покушава да ово стање поправи.

Председништво СрпС-а, на седници одржаној 19.6.2014. година је формулисало начин решења овог проблема да се предлогом брише по нама спорни став 2. члана 144. ЗОСОВ „*Наставнику, васпитачу или стручном сараднику престигаје радни однос на крају школске године у којој наврши 40 година стажа осигурања или 65 година животног и најмање 15 година стажа осигурања*“, дакле да члан 144. садржи само садашњи став 1. „*Радни однос зајосленог у уставиности престигаје у складу са законом, на основу решења директора*“.

Алтернатива овом понуђеном решењу била би могућност уношења новог става 3. који би могао да гласи „*Зајосленима из става 2. овог члана припада право на њихов износ пензије у складу са законом, уколико је навршио 40 година стажа осигурања*“.

Напомињемо да се спорна дискриминаторска одредба о пензионисању наставника, васпитача или стручних сарадника нашла и у Закону о судијама, па су и удружења судија учиниле неколико конкретних напора да се ово, и по њих лоше, исправи. Наиме, и судије морају у пензију ако су навршили 40 година стажа осигурања и ако при томе немају 65 година живота. Како је сасвим извесно да ће у новом Закону о ПИО бити унете и одредбе које уводе тзв. актуарске пенале за оне који немају оба услова и то у износу од 4%-6% за сваку годину, односно 0,4% до 0,5% за сваки месец пре навршених 65 година, јасно је да би и судије, као и просветни радници, и поред чињенице да су остварили пун радни, односно пензиони стаж, имали пензије мање за 6%, 12%, 18%, или у „бољој“ варијанти 4%, 8%, односно 12%, ни криви ни дужни и само зато што су на време завршили одговарајуће факултете и имали срећу да се на време запосле. Судије су покренуле, преко својих удружења, конкретне иницијативе да се Уставни суд одреди о спорној одредби Закона о судијама која је готово идентична у Закону о основама система образовања и васпитања и која по њима, као што смо уосталом и ми сво време тврдили, дискриминаторска пошто један део запослених доводи у неравноправан положај са другим запосленима. Како до сада Министарство није имало слуха за наше иницијативе, пошто се о овом спорном члану који производи штетне последице по колеге који немају оба услова за пензију до сада није изјаснило нити једном у прилог наших аргумената које смо још од момента доношења најновије варијанте „Крвног“ закона стално потезали у стручној и другој јавности, нама остаје једино да се придружимо иницијативи судија и да такође покушамо, најпре кроз измене и допуне ЗОСОВ да то исправимо или ако не, неким другим механизмом уобичајеним у парламентарном поступку измена и допуна закона.

Надамо се да ћете овом приликом усвојити предлог ове измене, тим пре што ћете вероватно за њу добити и подршку Министарства финансија, јер је пракса до сада показала да су непосредном применом овог члана Закона непотребно утрошена средства за нове пензионере. Наиме, на упражњена радна места примљени су нови извршиоци за чије се плате издвајају средства из буџета, а и нови пензионери су у бар 50%-ном износу постали брига, опет истог буџета, пошто је добро знано да се пензије делом субвенционису из државног буџета, пошто у ПИО фонду нема довољно средстава за њихово сервисирање“ каже се у поменутом Захтеву.

ZAHTEV DA SE I SINDIKATI UKLJUČE U IZRADU PLATNIH RAZREDA

Zakon o javnoj upravi daleko od očiju javnosti i bez učešća sindikata

(Nastavak sa str. 1)

Nakon oprečnih izjava koje su u medijima proteklih sedmica iznosili članovi Vlade Republike Srbije i koordinator za ekonomska pitanja najjače političke grupacije u Vladi i Parlamentu, te analize postupaka koje je neophodno sprovesti da bi se došlo do novog Zakona o javnoj upravi, odnosno nove politike zarada u javnom sektoru kroz platne razrede, jasno je da rok koji je najavio g-din Dželetović, a to je da će platni razredi zaživeti od 01. jula nije moguće ispoštovati, te da će najkraći rok za uvođenje platnih razreda biti poslednji kvartal 2014. godine ili, što je mnogo verovatnije, prvi ispladni mesec (plata za decembar koja se isplaćuje u januaru) 2015. budžetske godine.

Elem, kako u međuvremenu nije na dnevni red Vlade, pa samim time ni Narodne Skupštine stigao famozni rebalans za ovu budžetsku godinu (nije donet Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu za 2014. g.), Vlada i nije stvorila zakonski osnov da umesto tzv. solidarnog poreza na plate veće od 60.000 dinara sprovede linearno smanjenje svih plata u javnom sektoru za 10%, a neki kažu i do 15%, te je stoga od linearnog „kresanja“ plata (privremeno) odustala. Naravno da je veoma izvesno da će se ovo desiti odmah po usvajanju rebalansa budžeta, odnosno izmena i dopuna važećeg Zakona o budžetu. Hipotetički bi bilo moguće da javni delatnici izbegnu „kresanje“ plata u slučaju da Vlada usvoji pre Zakon o platnim razredima nego izmene Zakona o budžetu, ali to ipak nije realno, već je pre u domenu teorije.

Stoga je ono što je najizvesniji scenario sledeće: Vlada će, u svakom slučaju, verovatno do kraja jula, usvojiti rebalans Budžeta (čitaj: Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu za 2014. godinu), čime će definisati i politiku zarada do kraja ove budžetske i kalendarske godine, a u oktobru/novembru, kada dođe na dnevni red usvajanje budžeta za 2015. godinu (čitaj: Zakona o budžetu za 2015. godinu), biće jasno kakva će biti politika plata u 2015. godini i, naravno, kakva će biti sudbina penzija u narednoj godini, pošto je jasno da su principi i okviri i plata i penzija utvrđeni i mora se ići na „stezanje kaiša“ i smanjenje procenta izdvajanja BDP i za plate javnih delatnika i za penzije, ma šta god to u praksi značilo.

Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine je duboko nezadovoljan što njegovi predstavnici iz Sindikata radnika u prosveti Srbije, kao i drugi reprezentativni sindikati iz delatnosti obrazovanja nisu dosad ni pozivani, ni konsultovani o poslu koji se navodno radi, koji je već poprilično odmakao i koji bi trebao biti okončan na jesen (ma šta to god značilo) po rečima potpredsednice Vlade i ministarke za lokalnu upravu. Stoga će predstavnici ovog Sindikata insistirati na Predsedništvu Srps-a da uputi hitan zahtev ministarki Udovički da u Radnu grupu za izradu platnih razreda uključi i predstavnike sindikata, tim pre što je ovaj posao već jednom gotovo urađen i to sada već poodavne 2006. godine. U ovom trenutku, kada je postignut konsenzus svih sindikata o uvođenju platnih razreda, ne vidimo ni jedan razlog zašto predstavnici sindikata ne bi dali doprinos ovom vrlo važnom poslu, tim pre što se o njihovoj koži i radi. Međutim, kako je Vlada i kod sistemskih zakona više

glumila postojanje socijalnog dijaloga i, bez obzira na postignute minimalne dogovore, u Parlament slala verzije zakona koje nisu dobile ni formalnu saglasnost radničkih organizacija, često i poslodavačkih, nismo sigurni da se to neće ponoviti i kod ovog Zakona, odnosno da će i ovaj put izostati prava i suštinska javna rasprava, a zakoni se naći u skupštinskoj proceduri po tzv. hitnom postupku, pri čemu će sindikati biti dovedeni pred svršen čin sa vrlo malo mogućnosti da kroz poslaničke klubove, podnošenjem amandmana, bilo šta u tako sklepanim zakonima i promene.

Četiri sindikat radnika u prosveti Srbije uputila su 19.6.2014. godine Ministarstvu za državnu upravu i lokalnu samoupravu Zahtev za uključivanje predstavnika reprezentativnih sindikata u Radnu grupu za izradu platnih razreda (Zakona o javnoj upravi).

“Nakon oprečnih izjava koje su u medijima proteklih sedmica iznosili članovi Vlade Republike Srbije, kao i koordinator za ekonomska pitanja najjače političke grupacije u Vladi i Parlamentu, te analize postupaka koje je neophodno sprovesti da bi se došlo do novog Zakona o javnoj upravi, odnosno nove politike zarada u javnom sektoru kroz platne razrede, jasno je da rok koji je najavio g-din Dželetović, a to je da će platni razredi zaživeti od 01. jula nije moguće ispoštovati, te da će najkraći rok za uvođenje platnih razreda biti poslednji kvartal 2014. ili, što je mnogo verovatnije, prvi ispladni mesec (plata za decembar koja se isplaćuje u januaru) 2015. budžetske godine.

Sindikat radnika u prosveti Srbije je duboko nezadovoljan što njegovi predstavnici, kao i predstavnici drugih reprezentativnih sindikata iz delatnosti obrazovanja dosad nisu ni pozivani, ni konsultovani o poslu koji se navodno radi, koji je već poprilično odmakao i koji bi trebao biti okončan na jesen (ma šta to god značilo) po Vašim rečima, a koje su ovih dana preneli brojni mediji. Stoga Predsedništvo Srps-a insistira da Vi hitno u Radnu grupu za izradu platnih razreda uključite i predstavnike sindikata, tim pre što su oni ovaj „hod po mukama“ već jednom prošli i što je posao oko platnih razreda jednom već bio gotovo urađen i to sada već poodavne 2006. godine. Ono što je bilo sporno tada, jeste koliko tih platnih razreda treba biti, ne i ko bi se u kom razredu trebao naći.

U ovom trenutku, kada je postignut konsenzus svih sindikata o uvođenju platnih razreda, ne vidimo ni jedan razlog zašto predstavnici sindikata ne bi dali doprinos ovom vrlo važnom poslu, tim pre što se o njihovoj koži i radi. Nadamo se da će Vlada zaobići lošu praksu viđenu kod donošenja više sistemskih zakona, kada je glumila postojanje socijalnog dijaloga i, bez obzira na postignute minimalne dogovore, ili čak i bez ikakvih dogovora sa resornim granskim sindikatima, u Parlament slala verzije zakona koje nisu dobile ni formalnu saglasnost radničkih organizacija, često ni poslodavačkih. Nadamo se da se to neće ponoviti i kod ovog Zakona, odnosno da ovaj put neće izostati prava i suštinska javna rasprava, a zakon se naći u skupštinskoj proceduri po tzv. hitnom postupku, pri čemu će sindikati biti dovedeni pred svršen čin sa vrlo malo mogućnosti da kroz poslaničke klubove, podnošenjem amandmana, bilo šta u tako sklepanim zakonima i promene.“ kaže se u pomenutom Zahtevu.

KONAČNO SU SVI ZA PLATNE RAZREDE

Na nekoliko poslednjih sastanaka svih sindikata dogovarani su određeni koraci i razvijane strategije odbrane postojećih zarada za koje je sada više nego izvesno da će biti linearno smanjene. Tako je nova Vlada primenila princip linearnog „kresanja“ zarada svih zaposlenih u javnom sektoru koji ni po koju cenu nije htela primeniti kada su sindikati tražili linearno korigovanje koeficijenta, pa samim time i zarada. Dakle, ono što nije moglo, kada je bilo reč o uvećanju, prošlo je kada je reč o smanjenju zarada. Ako se pri svemu tome doda da su prethodna Vlada i njeni prethodnici od 2008., pa na ovamo, mic po mic umanjili masu za zarade zaposlenih u javnom sektoru (što kroz inflaciju, a što kroz kurs dinar-evro), pri čemu su u sistem uveli na stotine hiljada novozaposlenih, jasno je da su realne plate smanjene i više od 30%. U svetlu činjenice da su pojedine javne službe probile postojeći sistem plata i za sebe izborile povlašćen status u raspodeli državnog kolača namenjenog za plate, vidljivi

vo je da su najgore prošli zaposleni u prosveti i da su sa pravom ogorčeni na planirano umanjeće zarada po principu - svima jednako. Ovo samo potvrđuje naše prethodne ocene da Vlada nema nameru da ustanovi pravedan sistem nagrađivanja zaposlenih u javnom sektoru, već da ima različite aršine kada plaća svoje javne delatnike. Tako su oni koji su bili „bliže vatri“ bili i „bolje grejani“, a oni „udaljeni od te iste vatre“, prošli „kao bos po trnju“.

Ako je nešto ipak dobro, a to je da je zajednička muka približila stavove razjedinjenih sindikata i da je na delu pokušaj da se ujedine u akciji odbrane i onako umanjene zarada u prosveti. Koliko će u tome uspeti, pokazaće vreme, ali ono što je sigurno, jeste činjenica da je naš Sindikat kao jedini koji se svo vreme zalagao za platne razrede bio u pravu kada je tvrdio da je to jedini način da se dođe do nekadašnjeg odnosa plata u delatnosti koje je vreme umanjilo, tako da su trenutno u odnosu 1:2, a nakon umanjeća biće odnos još nepovoljniji za nosioce posla

u delatnosti. Koliko će promena kursa sindikata koji su do juče bili protiv platnih razreda i potpisivanja Protokola sa Vladom Republike Srbije biti dodatni motiv za njihove članove i druge zaposlene da podrže pozive na određene sindikalne akcije, uključujući i proteste i štrajk, ostaje da se vidi, jer ti ljudi su već toliko puta od tih istih sindikata prevareni da je veliko pitanje da li će još jednom biti naivni. Tim pre što su nakon poslednjeg, besmislenog štrajka u nastavku, nakon što je bio zaključen Protokol i dogovoreni procenti uvećanja zarade, kao i ispunjeni sindikalni zahtevi u najvećoj meri, zaposleni u najvećoj javnoj službi, uz postojeći Zakon o štrajku, u svim lex specialis zakonima dobili limite za sude buđenje štrajkove i sankciju gubitka radnog odnosa ukoliko ne poštuju Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju, Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju i Zakon o učeničkom i studentskom standardu u delu koji govori o štrajku.

ПКУ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ У ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ ШКОЛАМА И ДОМОВИМА УЧЕНИКА

Синдикат радника у просвети Србије упутио је 25. 6. 2014. године Министарству просвете, науке и технолошког развоја Иницијативу за закључивањем новог ПКУ за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика.

„Важећи Посебан колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика (у даљем тексту: Уговор) закључен је 30.1.2009. године, објављен у „Службеном гласнику РС“ 12/09 дана 13.2.2009., а ступио на снагу 21.2.2009. г., измењен је изменама и допунама које су у „Службеном гласнику РС“ објављене 13.09.2011., а ступиле на снагу 21.9.2011. г. Како би Уговор закључен на 3 године престао да важи 22.2.2012. године, тадашњи министар просвете и науке и сви репрезентативни синдикати су 15.12.2011. г. закључили Споразум о продужењу рока важења Уговора који је објављен у „Службеном гласнику РС“ број 1/2012. од 11. 1.2012. и који је ступио на снагу наредног дана по објављивању. На тај на-

чин живот Уговора продужен је до 22.2.2015. године.

С обзиром на животну потребу и чињеницу да је у међувремену престао да важи и Општи колективни уговор (још 15. маја 2011.), те да

је измењана школска легислатива, било би неопходно, чим пре, отпочети преговоре око закључивања новог Уговора или закључивања споразума о још једном продужењу рока важења Уговора. Како је у току доношење више системских закона који уређују област радно-правних односа у делатности образовања, много је вероватнија прва варијанта – закључивање потпуно новог Уговора. Сва досадашња искуства показала су да се ради о дуготрајном и исцрпљујућем послу који у пракси траје и више месеци до његовог закључивања, а како је интерес обе стране да се Уговор закључи, очекујемо од ресорног Министарства да као и досад буде на страни социјалног дијалога и колективног уговарања и да са своје стране подржи ову иницијативу како би за преговарачки сто сели сви заинтересовани – од представника синдиката и представника Министарства просвете и науке до представника Министарства финансија и Министарства за рад, борачка и социјална питања“ каже се у поменутој Иницијативи.

БОРБА ЗА ВРАЋАЊЕ ПРАВА НА ШТРАЈК

Синдикат радника у просвети Србије упутио је 25. 6. 2014. Министарству просвете, науке и технолошког развоја Захтев за изменом члана 79. Закона о основном образовању и васпитању („Сл. гласник РС“ бр. 55/13).

„Према провереним информацијама, Министарство просвете, науке и технолошког развоја управо ради на изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, као и Закона о основном образовању и васпитању и Закона о средњем образовању и васпитању са намером да кроз ове измене и допуне имплементира у ове законе Закључке Акционог плана за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције у Републици Србији за период од 2013. до 2018. године. Ово је прилика да се размотре и измене још неке, по нашем Синдикату, спорне одредбе Закона о основном образовању и васпитању, попут оне из члана 79. Закона о основном образовању и васпитању. Наравно да има још спорних одредби, али како су ове од виталног значаја и за Синдикат најактуелније, Синдикат овим путем покушава да ово стање промени.

Председништво СрпС-а, на седници одржаној 19.6.2014. г. је формулисало начин решења овог проблема предлогом да се **брише**, по нама, **спорни став 2. члана 79.:** „*минимум процеса наставе за наставника је извођење наставе у трајању од 30 минута по часу, у оквиру дневног распореда и обављања испитија, а за стручној сарадника 20 часова рада недељно.*“

Синдикат радника у просвети Србије сматра да је спорним ставом пошито уставно право запосленог у школи на штрајк, јер је том одредбом поменуто право суспендовано и запослени не може да га оствари, јер му је прописан минимум процеса рада и то на једностран начин. Ово је и у супротности са међународним конвенцијама о праву на штрајк, које је наша држава ратификовала и које би требале бити изнад домаћег законодавства. Напомињемо да просвета по номенклатури Међународне организације рада не спада у есенцијалне делатности за које је МОП прихватио да им се може у делу ограничити право на штрајк, увођењем минимума процеса рада, али чак ни тада то не може бити учињено једнострано, већ мора бити предмет договора две стране – запослених у штрајку и послодавца, односно Владе или ресорног министарства. Напомињемо да је и ова одредба, као и друге које регулишу питање штрајка, у поменутом Закону донета вољом једне стране и без сагласности социјалних партнера, при чему није уважен ни још увек важећи Закон о штрајку, као ни поменуте препоруке и конвенције МОП-а“ каже се у поменутом Захтеву.

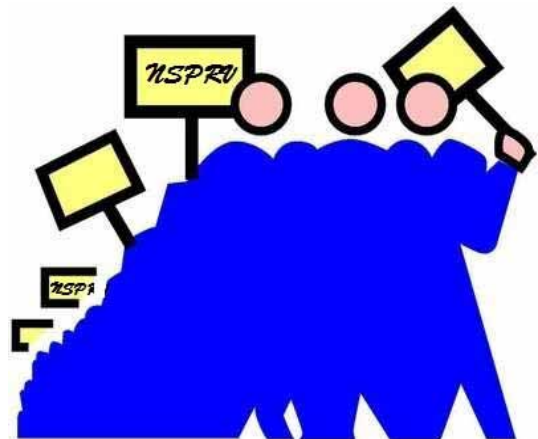
Синдикат радника у просвети Србије упутио је 25. 6. 2014. и Захтев за изменом члана 92. Закона о средњем образовању и васпитању („Сл. гласник РС“ бр. 55/13)

„Према провереним информацијама, Министарство просвете, науке и технолошког развоја управо ради на изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, као и Закона о основном образовању и васпитању и Закона о средњем образовању и васпитању са намером да кроз ове измене и допуне имплементира у ове законе Закључке Акционог плана за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције у Републици Србији за период од 2013. до 2018. године.

Ово је прилика да се размотре и измене још неке, по нашем Синдикату, спорне одредбе Закона о основном образовању и васпитању, попут оне из члана 92. Закона о средњем образовању и васпитању. Наравно да има још спорних одредби, али како су ове од виталног значаја и за Синдикат најактуелније, Синдикат овим путем покушава да ово стање промени.

Председништво СрпС-а, на седници одржаној 19.6.2014. године је формулисало начин решења овог проблема предлогом да се **брише**, по нама, **спорни став 2. члана 92.:** „*минимум процеса рада за наставника је извођење наставе у трајању од 30, односно 40 минута по часу, у оквиру дневног распореда и обављања испитија, а за стручној сарадника, односно васпитача - 20 часова рада недељно.*“

Синдикат радника у просвети Србије сматра да је спорним ставом пошито уставно право запосленог у школи на штрајк, јер је том одредбом поменуто право суспендовано и запослени не може да га оствари, јер му је прописан минимум процеса рада и то на једностран начин. Ово је и у супротности са међународним конвенцијама о праву на штрајк, које је наша држава ратификовала и које би требале бити изнад домаћег законодавства. Напомињемо да просвета по номенклатури Међународне организације рада не спада у есенцијалне делатности за које је МОП прихватио да им се може у делу ограничити право на штрајк, увођењем минимума процеса рада, али чак ни тада то не може бити учињено једнострано, већ мора бити предмет договора две стране – запослених у штрајку и послодавца, односно Владе или ресорног министарства. Напомињемо да је и ова одредба, као и друге које регулишу питање штрајка, у поменутом Закону донета вољом једне стране и без сагласности социјалних партнера, при чему није уважен ни још увек важећи Закон о штрајку, као ни поменуте препоруке и конвенције МОП-а“ каже се у поменутом Захтеву.

SRBIJA DO VIJETNAMA

Piše: Ivan Jovanović*

Sve što ne funkcioniše u Srbiji objašnjava se nedostatkom novca. I dok u nekim stvarima zaista razlog treba tražiti u lošim finansijama, obrazovanje nam ne štucuje isključivo zbog manjka para. Najbolnije je kad nam takvu surovu istinu u lice baci neko sa strane, a još ima težinu velikog stručnjaka.

Uprava nam je to uradio Andreas Šljaher, šef Pisa testiranja u OEDC. Nepo- grešivo je uradio anatomski prikaz našeg obrazovnog sistema. U moru bolnih istina naročito se jedna istakla. Rekao nam je da smo kao zemlja sigurno bogatiji od Vijetnama, ali naši đaci imaju lošije rezultate od tamošnje dece.

Naš sistem od đaka prava bubalice koji kao roboti reprodukuju naučeno bez nekog naročitog uspeha u primeni znanja. A kako je gospodin Šljaher lepo re-

kao, niko vas u svetu ne pita šta znate već šta s tim znanjem možete da uradite.

Pravo je vreme da skoro postavljeni ministar prosvete Srđan Verbić (čim bude siguran da se ni u jednom brushalteru ne kriju testovi nove male mature) pozabavi promenom sistema. Za to mu neće trebati previše novca, ali moraće da ima viška volje i živaca da se pozabavi glomaznim aparatom. Moraće da ima sve ono što njegovi prethodnici nisu imali: integritet, hrabrost i doslednost.

Prvo nastavnike mora da ohrabri da sami pobeđuju anahroni sistem, a da ih zbog toga kažnjava. Setimo se nastavnika istorije koji je svoje dake poveo na Kalemegdan, a nema licencu turističkog vodiča, pa je zbog toga kažnjen.

To se u Vijetnamu ne bi desilo.

*zamenik urednika rubrike *Politika i društvo Blica*

MEGASLUČAJ U TRENDU

Piše: Dragoljub Žarković*

Nervozni naprednjaci reagovali su žustro: osporavanje doktorata Nebojše Stefanovića, ministra unutrašnjih poslova, opisuju kao zaveru s ciljem državnog udara, i to u trenutku kad treba očistiti policijske redove. Kao da je tekst na sajtu Peščanika naručio lično "general Papaja".

Mitski srpski policajac Aleksandar – Leka Ranković, bio je po obrazovanju abadžija, krojač narodnog odela, a neka to bude makar posredni dokaz da za tu funkciju nije potrebno i neko formalno obrazovanje. Kao što sam već napisao, Stefanovića na mesto prvog policajca Srbije nije doveo doktorat na temu koja, inače, s tom funkcijom nema nikakve veze, već su ga tu dovele neke druge mane.

Ali, stvar je kulminirala. Sada se, opet preko Pe-

ščanika osporava i doktorat Miće Jovanovića, osnivača i rektora "Megatrend univerziteta", a on će čim se vrati iz rodnog Zaječara, da ospori osporavanje njegovog lika i dela. Barem je tako najavio.

Evo, unapred potpisujem da je pomenuti Jovanović, doktor menadžmenta. Možda on formalno nema titulu kojom se kiti, ali da je uspeo da napravi sistem koji ga je obogatio sigurno je tačno. Pa

dobro, šta drugo radi sposoban menadžer? Njemu je posao da pravi pare i da drugima daje – nekom novac a nekom priliku da se tituliše, pa da ga tako i zaradi.

Mića Jovanović je majstor, bolje reći doktor, u korišćenju menadžerskog alata, od samopromocije – čas je estradna zvezda, čas naučnik – do prepoznavanja političkog oportuniteta – zar nije Ivica

Dačić u jeku izborne kampanje održao predavanje o "komunističkom manifestu", na pazi sada, 166 godišnjicu objavljivanja Marksovog rada, jubilej nije bio baš okrugao, ali izbori su tad pali.

Jovanović se dosetio da na prvu godinu studija upisuje decu džabe, kao što narko dileri prvu dozu poklanjaju. Da je princip novca dominantan u menadžerisanju visi se iz ovoga, Dragan Ilić, poznati radijski voditelj, u stalnoj rubrici, "TV manija", u "Vremenu" piše da je na sajtu Megatrenda pro-našao oglas u kome se nudi izrada seminarskih i diplomskih radova. Cena je, oko evro po stranici, a za diplomski je potrebno deseta dana. Ako je baš frka, može i brže, ali ćete malko više da platite. To je totalni menadžment u cilju maksimiranja profita.

Našao sam pomenuti oglas. Bilo bi dobro da je na vreme pročitao i ministar Stefanović. Tamo lepo piče "da kad citiraju, stavljaju fusnote".

*glavni urednik nedeljnika *Vreme*

PLAGIJAT MINISTRA STEFANOVIĆA

(Nastavak sa str. 1)

Piše: Danica Popović*

Toliko je uverljivo delovao tekst na „Peščaniku“ „Kako do doktorata? Lako! Slučaj ministra Stefanovića“, da reših sama da utvrdim je li stvarno u pitanju plagijat, kako tvrde autori teksta (a reč je o tri naša naučnika sa univerziteta u Velikoj Britaniji) – ili je u pravu Mića Jovanović, rektor Megatrenda, koji je odmah odbacio sve što tamo piše. Tvrdeći da je rad „stopostotno autentičan“ (može li više od toga, upitah se, ali da ne skrećem sa teme), rektor Megatrenda nas je obavestio da je stvar u tome što tvrdnje o plagijatu dolaze od ljudi koji su „ili bili instruirani, ili jednostavno nemaju druga posla, pa se bave stvarima kojima ne bi trebalo da se bave“.

Teške reči sa obe strane, a jedino rešenje – da se doktorat pročita. Dakle, pročitah, pa evo, izveštavam. Sve tvrdnje o plagijatu su tačne. Okrenite stranu 14 u doktoratu (od juče ga možete naći i na internetu), prepoznate lako tekst sa strane 94 priručnika „Decentralizacija kao polazište daljeg razvoja Srbije“, iz 2006. godine. Okrenite stranu 59 i uverićete se da se poslednji pasus u doktoratu može naći na strani 468 publikacije „Menadžment u funkciji održivog razvoja“ iz 2012. godine. I tako redom, da ne odugovlačim – proverila sam sve delove doktorata i sve tekstove iz kojih je rečeno da je Stefanović prepisivao – akademci su u pravu, plagijat je u pitanju. Negde je plagijat doslovan, a negde – mozaički, kako ga nazivaju na Harvardu, u svom uputstvu o citiranju. Na „Peščaniku“ je i to objašnjeno, ali da ponovim: doslovni plagijat nastaje bukvjalnim kopiranjem tuđih rečenica, a mozaički – preuzimanjem delova tuđeg rada uz prepravke, kako plagijat ne bi bio identičan originalu. Ovaj mučni posao prepravljanja tuđeg teksta postao je popularan u doba prvih kompjuterskih programa za otkrivanje plagijata, koji to nisu mogli da otkriju. Samo, sada ni to ne pomaže, novije generacije ovih programa otkrivaju – sve! I eto šta je Stefanović donela ta modernizacija: u svojoj tezi on skoro na svakoj drugoj-trećoj strani hvali informatičko društvo, elektronsku upravu, modernizaciju, a baš mu se ona osvetila!

Rektor Jovanović, međutim, kaže kako ima 200 svedoka da ovaj rad nije plagijat. Nemojte misliti da se šalim, evo izjave: „Istraživanje je sprovedeno na 200 ispitanika, tako da postoji i 200 svedoka da nije reč o plagijatu.“ Rektor dalje

kaže i to kako je Stefanović u doktoratu sproveo empirijska istraživanja – pa samim tim rad ne može biti plagijat! Što je, naravno, besmislica, ali potakne čoveka da pogleda ta, empirijska istraživanja. I, šta vidimo u doktoratu? Vidimo da tamo empirijskih istraživanja, jednostavno, nema! Ni jedne tabele u tom radu nema! U sadržaju piše da se posle zaključnih razmatranja nalazi aneks, pa pomislih, tamo ih je stavio. Kad ono – ni aneksa nema! Na strani 182 završavaju se zaključna razmatranja, a na strani 183, gde bi morao da počne taj aneks – opet ništa. Tu počinje spisak literature – čime se rad završava! Ništa od istraživanja, podataka, ništa od korišćenja (u uvodu doktorata, na strani 11) najavljenih metoda „multiple multivarijantne (!!!) regresione analize ili Spirmanove formule“ – ničeg nema.

I tu smo, dakle. Dok kolege Grušić, Tomić i Radeljić prozivaju ministra Stefanovića za plagijat, dotle ja, dole potpisana, pozivam ministra Stefanovića na TV duel na temu – multipla multivarijaciona regresiona analiza, koju je najavio, a posle toga preskočio u svom doktoratu! Pa da popričamo... I da kažem unapred, u TV duelu ću posebno insistirati na analizi varijanse i na heteroskedastičnosti, neka se gospodin ministar spremi – ja čekam. A čekam i to da mi neko iz njegove doktorske komisije objasni – kako to da neki doktorat može da se zove „Nova uloga

strategijskog menadžmenta u upravljanju lokalnom samoupravom (primer grada Beograda)“, a da u radu ne bude skoro ni reči o tom Beogradu! Tačnije, poglavlje 13, pod nazivom: „Istraživanje – studija slučaja na primeru grada Beograda“ postoji samo u sadržaju rada – u tekstu tog poglavlja uopšte nema! Što nas samo dovodi do zaključka da je komisija rad pregledala tako da ni oni (kao ni njihov kandidat) ne mogu da dobiju prelaznu ocenu.

Što me sve navodi na pomisao da bi srpski premijer za tekst koji upravo čitate (baš kao i za onaj tekst na „Peščaniku“) verovatno rekao da gluplje obrazloženje od ove analize nije čuo. Što, naravno, uvažavam. Ništa gluplje – ali ni tačnije od ovoga. Tačno i pametno u Srbiji izgleda i ne možete naći. Bolne reforme nas čekaju na tom putu, sami ste rekli. Počnite, predlažem, od svog ministra policije i njegovog plagiranog doktorata.

*profesorka Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

СУМЊИВЕ ДИПЛОМЕ И ДОКТОРАТИ ПОЛИТИЧАРА

Сумњиве дипломе и докторати многим политичарима послужили су као покриће за напредовање у каријери. Велики број функционера одлучио је да заврши школу у касним четрдесетим или педесетим, и то непосредно пре него што су унапређени у министре и директоре јавних предузећа. Скоро ниједан од њих студије није завршио на државном факултету. По свему судећи, прича о наводно плагираном докторату министра полиције Небојше Стефановића завршиће се без провере и одговора проsvетних власти. Осим саме комисије Мегатренда, која је одмах потврдила да је то оригиналан рад, ниједна друга институција у земљи не проналази се

одговорном да овај случај испита до краја. Подсећања ради, тројица српских научника, признатих у свету, тврде да докторат министра Стефановића обилује плагијатима и да су поједини делови његове дисертације дословно копирани из туђих радова, без одговарајућег навођења. Што се тиче осталих критеријума неопходних за успешан докторат, остаје нејасно како је министар Стефановић стекао право да брани докторат само две године након стицања звања мастера, наводе научници. Друштво Стефановићу на тему сумњивих исправа праве и Александар Шапић, Томислав Николић, Бојан Костреш, Велимир Илић, браћа Тончев... Листа није коначна.

ОСТАЛО ВИШЕ ОД 5.000 СЛОБОДНИХ МЕСТА ЗА БРУЦОШЕ

После јулског уписног круга на државним универзитетима и факултетима остало је скоро 5.300 слободних бруцошких места. Од тога око 1.300 је буџетских, углавном на техничким и природно-математичким факултетима али и на неким друштвеним. Највише упражњених позиција има новосадски Универзитет - 1.719, од чега 1.449 самофинансирајућих, преноси Тањуџ. На тамошњем Грађевинском факултету је 69 слободних буџетских места, на Техничком факултету „Михајло Пупин“ 59, Природно-математичком факултету (ПМФ) 40, Факултету техничких наука 16. У Новом Саду има буџетских места и на Филозофском факултету (23), Економском (7), Педагошком (24). На Педагошком факултету у Сомбору, у оквиру новосадског Универзитета, остала су 24 буџетска места. Тај универзитет основао је и Учитељски факултет на мађарском наставном језику у Суботици и тамо је непопуњено пет буџетских места.

РОМИ ДОК СЕ НЕ ДОЧЕПАЈУ ИНДЕКСА

“Како би дошли до индекса, поједини се изјашњавају као Роми иако то нису”, каже председник Националног савета Рома Витомир Михајловић, наводећи да је таквих случајева све више. Михајловић упозорава да тако остаје мање места на факултетима за ту мањинску заједницу. Афирмативна мера за Рома, како је Михајловић објаснио, осим бесплатног школовања, значи и смештај у дому и стипендије, па не чуди што се све више Срба, Бугара и Мађара изјашњавају као Роми. “До данас су на факултете пријављена 162 кандидата Рома, очекујемо до краја уписа њих око 230. Већ имамо 30-ак студената који су напрасно постали Роми и траже да се упишу по олакшаним условима”, навео је Михајловић. Када су у питању средњошколци, “од 480 Рома који су тражили упис по афирмативним мерама, њих 150 су припадници већинског народа и из других националних заједница”, рекао је Михајловић.

“НЕВИДЉИВА” ЗВАЊА, А КОШТАЈУ ХИЉАДЕ ЕВРА

До звања терапеута, хербалисте и других познатих и непознатих занимања у Србији може да се дође за неколико месеци и за хиљаду евра. Стручњаци саветују студентима да се распитају да ли је институција коју уписују акредитована како би могли да добију важећу диплому по завршетку студија. Мејкап артиста, хербалиста, релакс терапеут, доктор природне медицине - само су нека од звања на дипломама факултета и високих школа, које су потпуно невидљиве за наш просветни систем. Ако се Министарству просвете, науке и технолошког развоја сами не пријаве да постоје и не затраже дозволу за рад, просветна инспекција им не може ништа, а ретко их и друге проверавају. Пошто ове тзв. високо образоване институције немају неопходне дозволе, а неретко се све од уплате до дипломирања дешава у виртуелном свету, нико не контролише кога, како и чему уче, или где се њихови свршени студенти запошљавају.

КАПК: МЕГАТРЕНД ДА ПОПРАВИ КВАЛИТЕТ

Комисија за акредитацију (КАПК) утврдила је да докторске студије на Мегатренд универзитета нису на задовољавајућем нивоу и дала им је рок од месец дана да отклоне уочене неправилности. Потпредседница КАПК Вера Вујчић рекла је Тањуџу да је у редовној спољној провери квалитета Мегатренда, анализом извештаја о самовредновању уочено да већини одобрених доктората није претходило објављивање рада у неком референтном часопису. Они треба да наведу у којим су часописима биле објављене све одобрене докторске. То је важно како би се спречили плагијати, објаснила је Вујчић. “На тај начин пре одобре дисертације са њеном садржином, осим ментора и кандидата, упознаје се и стручна јавност која може да реагује уколико се плагијат појави”, додала је. Она каже и да на том универзитету није доследно урађена ни категоризација научних радова у складу са критеријумима Министарства просвете и науке. Због ових, али и других недостатака у раду, Мегатренду је изречена мера накнадног праћења и дат је рок да се неправилности отклоне.

ДРУШТВЕНЕ ОКОЛНОСТИ НЕПОВОЉНЕ ПО МЛАДЕ

Војвођански омбудсман Анико Мушкиња упозорила је поводом 12. августа Међународног дана младих, да су друштвене околности у Србији већ деценијама неповољне за младе, а да су они који имају смеће у развоју и психичка обољења у још тежем положају. Мушкиња је у саопштењу навела да је један од основних проблема страх младих да потраже помоћ, јер ће бити “негативно обележени” у својим заједницама. “Чак и психолошки проблеми понекад су довољни да млади од стране вршњака, па и шире заједнице, буду дискриминисани и избегавани”, рекла је Мушкиња и додала да се због тога већина младих устручава да затражи савет или помоћ чак и од институција које су им тренутно лако доступне.

Заштитница грађана упозорила је и да не постоји довољан број стручњака и институција који би се бавили проблемима деце. “Здравствене установе немају довољан број дечјих психијатара, а уз то, на територији Војводине не постоји специјализована установа за смештај деце са сметњама у развоју”, упозорила је Анико Мушкиња. Додала је да се због тога “увек изнова поставља питање поступања са децом и младима са поремећајима у понашању”. Она је младима честитала Међународни дан младих, који се ове године одржава под слоганом “Ментално здравље је важно” и позвала их да користе све расположиве и законом предвиђене мере и механизме, како би остварили загарантована права.

Генерална скупштина УН прихватила је 1999. године препоруку Светске конференције министара задужених за омладину да се 12. август прогласи за Међународни дан младих. У Србији се обележава од 2007. године, када је основано Министарство омладине и спорта.

U SRBIJI SE ŽIVI LOŠIJE NEGO GOTOVO U CELOJ EVROPI

Zarade u maju 3,6% manje, u junu 1,5% veće

Prosečna zarada isplaćena u maju 2014. godine iznosi 60.966 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u aprilu 2014. godine, nominalno je manja za 3,5% i realno je manja za 3,6%, a prosečna zarada isplaćena u junu 2014. godine iznosi 61.992 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u maju 2014. godini, nominalno je veća za 1,7% i realno je veća za 1,6%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u maju 2014. godine izno-

si 44.184 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u aprilu 2014. godine, nominalno je manja za 3,6% i realno je manja za 3,7%, a prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u junu 2014. godine iznosi 44.883 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u maju 2014. godine, nominalno je veća za 1,6% i realno je veća za 1,5%.

Period maj 2014/maj 2013.

Prosečna zarada isplaćena u maju 2014. godine nominalno je veća za 5,3% i realno je veća za 3,1% od prosečne zarade isplaćene u maju 2013. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u maju 2014. godine nominalno je veća za 5,7% i realno je veća za 3,5% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u maju 2013. godine.

Period jun 2014/jun 2013.

Prosečna zarada isplaćena u junu 2014. godine nominalno je veća za 1,0% i realno je manja za 0,3% od prosečne zarade isplaćene u junu 2013. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u junu 2014. godine nominalno je veća za 1,1% i realno je manja za 0,2% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u junu 2013. godine.

Period januar–maj 2014/januar–maj 2013.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–maj 2014. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–maj 2013. godine, nominalno je veća za 1,0%, a realno je manja za 1,5%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–maj 2014. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–maj 2013. godine, nominalno je veća za 1,5%, a realno je manja za 1,0%.

Period januar–jun 2014/ januar–jun 2013.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–jun 2014. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–jun 2013. godine, nominalno je veća za 1,0%, a realno je manja za 1,3%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–jun 2014. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–jun 2013. godine, nominalno je veća za 1,4%, a realno je manja za 0,9%.

INFLACIJA U MAJU, U JUNU - DEFLACIJA

Indeksi potrošačkih cena definišu se kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju.

Cene ovih proizvoda i usluga u maju 2014. godine, u odnosu na april iste godine, u proseku su povećane za 0,1%. Potrošačke cene u maju 2014. godine, u poređenju sa istim mesecom prethodne godine, povećane su za 2,1%, dok su u odnosu na

decembar 2013. godine povećane za 1,8%.

Cene ovih proizvoda i usluga u julu 2014. godine, u odnosu na jun iste godine, u proseku su niže za 0,1%. Potrošačke cene u julu 2014. godine, u poređenju sa istim mesecom prethodne godine, povećane su za 2,1%, dok su u odnosu na decembar 2013. godine povećane za 1,8%. Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni po-

trošnje, u julu 2014. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći pad cena zabeležen je u grupama Hrana i bezalkoholna pića (-1,6%), Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje stana (-0,7%) i Odeća i obuća (-0,6%). Cene su porasle u sledećim grupama: Rekreativna i kultura (4,6%), Transport (0,7%) i Stan, voda, el. energija, gas i druga goriva (0,2%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

INDEKS BEDE: SRBIJA MEĐU NAJSIROMAŠNIJIM ZEMLJAMA U EVROPI

Merenje jednim od najjednostavnijih ekonomskih pokazatelja – indeksom bede, Srbija je jedna od najsiromašnijih zemalja u Evropi. Lošije od nas stoje samo komšije Makedonci i, naročito, Bosanci.

Osetno lošije nego kod nas živi se i na Kosovu, dok je već u Crnoj Gori i zemljama u okruženju koje su ušle u Evropsku uniju beda prilično manja. Indeks bede je, treba reći, neformalno ekonomsko merilo koje se ne koristi u zvaničnim statistikama, ali se veruje da veoma jasno može da pokaže gde se trenutno nalazi životni standard stanovništva jedne zemlje. Veoma jednostavno: saberu se stope inflacije i nezaposlenosti i što je veći zbir, to znači da je beda u zemlji veća. Osmislili su ga, navodno, ekonomski savetnici američkih predsednika kako bi mogli da procene kako se kretao standard građana tokom predsedničkog mandata i kakve su im šanse na narednim izborima.

Inflacija u Srbiji je u prošlog godini bila među najnižim u nekoliko poslednjih decenija i to je uticalo da indeks bede bude značajno niži nego u prethodnim godinama. Cene su lane rasle za 2,2 odsto i uz i dalje veoma visoku stopu nezaposlenosti od 21 odsto, to daje indeks bede u Srbiji od 23,2. To je manje nego što je bilo tokom većeg dela prethodne decenije, s obzirom da je tada stopa inflacije neretko prelazila desetak procenata godišnje. Naravno, to je mnogo više, u nekim slučajevima i višestruko, nego u gotovo svim evropskim zemljama. Najgora situacija je u Bosni i Hercegovini gde je ogromna stopa nezaposlenosti od čak 44 procenta. Bosanci su, doduše, u prošlog godini imali deflaciju od 1,4 odsto, pa im je indeks bede došao do 42,6. Loše je i u Makedoniji gde se ovaj pokazatelj

zaustavio na 28 – tolika je lane bila stopa nezaposlenosti kod južnih komšija, dok inflaciju nisu imali. Još gore je na Kosovu, uz gigantsku nezaposlenost od 35 odsto i pola procenta inflacije. Već u Crnoj Gori stvari stoje drugačije, pa je tamo indeks bede 17,2, stopa nezaposlenosti je 15, a inflacija 2,2 odsto. U najmlađoj članici EU, Hrvatskoj, uprkos dugogodišnjoj ekonomskoj krizi i stagnaciji, stvari ipak stoje bolje nego kod nas – uz inflaciju od 2,3 odsto i stopu nezaposlenosti od 16,3 procenata. Severne komšije Mađari su, prema podacima statističke agencije EU Evrostat, takođe prošle godine imali najniži rast cena u poslednjih četrdesetak godina od 1,7 odsto, što uz nezaposlenost od 7,9 procenata daje indeks bede od 8,6 – što je preko dva i po puta niže od nas. Iako se u Srbiji često može čuti da se u Bugarskoj i Rumuniji i dalje, uprkos članstvu u EU, živi lošije nego ovde, činjenica je da tamo mnogo više ljudi ima posao nego u Srbiji, baš kao što i cene sporije rastu: u Bugarskoj je indeks bede 12,3, a u Rumuniji 10,5. Sa bivšim socijalističkim zemljama u srednjoj Evropi se tek ne možemo porediti – u Češkoj je nezaposlenost samo 6,3 odsto, što uz nisku inflaciju daje indeks bede od 7,7. Najbolje se, prema ovom pokazatelju, živi u Norveškoj gde je inflacija dva procenta a nezaposlenost 3,3 odsto. Nešto slabiji rezultat ima Nemačka (inflacija 1,6, nezaposlenost 5,1 odsto), slično kao u Austriji gde je indeks bede od 6,8. U Sloveniji se, na primer, ovaj pokazatelj zaustavio na 12,2. Najgore u EU je, očekivano, u Grčkoj: tamo je, doduše, inflacija lane bila jedan procenat u minusu, ali je nezaposlenost, usled sada već dugogodišnje krize javnog duga porasla na čak 26,8 procenata.

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ГОДИШЊИ ОДМОР ЗАПОСЛЕНИХ У ОСНОВНИМ И СРЕДЊИМ ШКОЛАМА II

СРАЗМЕРНИ ДЕО ГОДИШЊЕГ ОДМОРА

Када запослени није стекао услове за коришћење пуног годишњег одмора, он може имати право на његов сразмерни део ако су за то испуњене одређене законске претпоставке. Сразмерни део годишњег одмора утврђен је одредбом члана 72. Закона о раду. Сагласно овој законској одредби, запослени има право на дванаестину годишњег одмора за месец дана рада у календарској години: 1) ако у календарској години у којој је први пут засновао радни однос нема шест месеци непрекидног рада и 2) ако у календарској години није стекао право на годишњи одмор због прекида радног односа дужег од 30 радних дана.

Сразмерни део годишњег одмора одређује се у зависности од дужине пуног годишњег одмора и времена које је запослени провео на раду у току календарске године, с обзиром на то, пуни годишњи одмор на који би запослени имао право да је радио у целој календарској години, односно да није имао прекид рада дужи од броја радних дана предвиђеног законом, смањује се за једну дванаестину за сваки месец дана краћег рада.

КОРИШЋЕЊЕ ГОДИШЊЕГ ОДМОРА У ДЕЛОВИМА

Према одредбама Закона о раду, годишњи одмор може да се користи одједном или у два дела. Коришћење годишњег одмора у првом случају врши се тако што се он искоришћава једнократно у укупној дужини његовог трајања током календарске године на коју се односи (овакав случај обухвата и коришћење годишњег одмора који је започет у току године за коју је одређен и без прекида настављен и окончан у наредној години). У другом случају, када се годишњи одмор користи у деловима, први део се користи у трајању од најмање три радне недеље у току календарске године, а други део најкасније до 30. јуна наредне године. Време коришћења годишњег одмора не зависи само од запосленог, већ и од послодавца. Иначе, могућност коришћења годишњег одмора у два дела односи се и на пуни и на сразмерни годишњи одмор. Ако запослени није искористио први део годишњег одмора у текућој години, нема право ни на коришћење другог дела овог одмора у наредној години. Свакако да би коришћење годишњег одмора у деловима стварало одређене проблеме у установама основног и средњег образовања, с обзиром на истакнуто правило да се годишњи одмор у овим установама користи за време школског распуста.

Треба посебно истаћи и правило из члана 73. став 3. Закона о раду. Према том правилу, запослени који је испунио законски услов за стицање права на коришћење годишњег одмора, а није у целини или делимично искористио годишњи одмор у календарској години због одсутности са рада ради коришћења породичног одсуства, одсуства са рада ради неге детета и посебне неге детета – има право да тај одмор искористи до 30. јуна наредне године. Ово право може користити само запослени који је стекао право на пуни годишњи одмор.

РАСПОРЕД КОРИШЋЕЊА ГОДИШЊИХ ОДМОРА

Распоред коришћења годишњих одмора утврђује се годишњим планом рада установе. Наведени план би требало да садржи нарочито: 1) имена запослених који имају право на коришћење годишњег одмора или ће то право стећи у календарској години; 2) дужину годишњег одмора и 3) време његовог коришћења.

О коришћењу годишњег одмора директор доноси решење, које се мора доставити запосленом најкасније 15 дана пре датума одређеног за његово коришћење. Ако се запосленом не достави решење о коришћењу годишњег одмора, сматра се да му је ускраћено право на годишњи одмор.

Запосленом не може бити ускраћено право на коришћење годишњег одмора.

Ако се ипак деси да запослени не искористи годишњи одмор без своје кривице, има право на накнаду штете.

Директор може да измени време одређено за коришћење годишњег одмора запосленог. Он то може учинити само у случају кад то захтевају потребе посла, најкасније пет радних дана пре дана одређеног за почетак коришћења годишњег одмора. Када до тога дође, директор истовремено или накнадно одређује друго време када ће запослени користити свој годишњи одмор.

ПРАВО НА КОРИШЋЕЊЕ ДРУГОГ ДЕЛА ГОДИШЊЕГ ОДМОРА

Погледамо!

Основно право је да запослени годишњи одмор користи у текућој години за ту календарску годину. Међутим, законом је дата могућност да се део годишњег одмора из текуће године, а у изузетним случајевима и цео годишњи одмор, може користити и у наредној календарској години, најкасније до краја јуна месеца.

Према члану 73. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13, у даљем тексту: Закон):

„Годишњи одмор може да се користи у два дела.

Ако запослени користи годишњи одмор у деловима, први део користи у трајању од најмање три радне недеље у току календарске године, а други део најкасније до 30. јуна наредне године.

Запослени који је испунио услов за стицање права на коришћење годишњег одмора у смислу члана 68. став 2. овог закона, а није у целини или делимично искористио годишњи одмор у календарској години због одсутности са рада ради коришћења породичног одсуства, одсуства са рада ради неге детета и посебне неге детета – има право да тај одмор искористи до 30. јуна наредне године.“

Дакле, уколико запослени искористи први део годишњег одмора у календарској години, а други део не искористи до краја јуна наредне године, губи право на коришћење другог дела годишњег одмора. Ако запослени не искористи први део годишњег одмора у трајању од три радне недеље у току календарске године, губи право на коришћење целог годишњег одмора, а не само у деловима. Такође, запослени не може да се одрекне првог дела годишњег одмора како би други део користио до 30. јуна наредне године.

Изузети када се годишњи одмор може делимично или у целиности користити до 30. јуна наредне године:

1. Ставом 3. члана 73. Закона, се даје право запосленима, који због породичног одсуства, одсуства са рада ради неге новорођеног детета и због посебне неге детета нису могли да искористе годишњи одмор за календарску годину искористе у целиности или делимично, да га у целиности или преостали део искористе од 1. јануара до 30. јуна наредне године;
2. Запослени који започне да користи годишњи одмор крајем текуће године, нема могућности да користи годишњи одмор у деловима, јер није у току календарске године искористио најмање три радне недеље. Овај запослени годишњи одмор може да настави да користи без прекида у наредној години, у супротном губи право да користи преостали до;
3. Запослени који је прекинуо коришћење годишњег одмора због боловања које траје до краја календарске године, има право да део неискористио годишњег одмора, искористи до краја јуна наредне године. У овом случају сматра се да услов о коришћењу првог дела годишњег одмора није испунио због више силе.

Приликом израде решења којим се одређује коришћење другог дела годишњег одмора запосленог, у изреци истог потребно је навести број радних дана, који се одређује запосленом на коришћење, период у коме ће се искористити, као и дан када је запослени дужан да се врати на рад. Такође, у образложењу решења се наводи колико радних дана је било одређено запосленом на име укупног годишњег одмора за претходну календарску годину, као и да је запослени 15 радних дана искористио у календарској години за коју је и утврђен. Такође, у решењу је потребно навести и поуку о правном леку.

ŠVEDSKA: RADNI DAN ŠEST SATI

Lokalna vlast u Geteborgu predstavila je zanimljiv predlog - šestosatni radni dan, koji bi trebao uticati na smanjenje bolovanja, sretnije osoblje i veću produktivnost. Predstavnici vlasti takođe će učestvovati: jedan ured će raditi šest sati, a drugi sedam i na kraju će uporediti da je li skraćeno radno vreme povećalo produktivnost. Stotine radnika u Švedskoj su ovu odluku prihvatile sa zadovoljstvom. Vlasti u Geteborgu nadaju se da će na ovaj način državi uštedeti novac, ljudi će biti sretniji i manje ići na bolovanje. Jedna fabrika automobila već je uvela šestosatni radni dan, a prvi rezultati čine se obećavajući. U drugim sektorima poput socijalnih službi nije problem u produktivnosti radnika, već u činjenici da rade predugo smene. Opozicija je vladajuću garnituru u gradu optužila da pribegava jeftinom političkom triku kako bi pobedili na predstojećim izborima. Inače, Švedani su već imali takvih iskustava, a odbornici Kirune tako su radili 16 godina. Međutim, takva politika rada ukinuta je nakon što je ustanovljeno da nema uticaja na zdravlje.

OSTAVKA MINISTARKE ZBOG „NADUVANIH“ TROŠKOVA SLUŽBENIH PUTOVANJA

Marija Miler, ministarka kulture Velike Britanije, podnela je ostavku, posle kritika zbog ometanja istrage o svojim službenim troškovima, saopštila je britanska vlada. Miler je bila sedam dana pod pritiskom opozicione Laburističke partije, ali i svojih kolega konzervativaca, zbog toga što je previše trošila, a sada joj je naredeno da vrati u državnu kasu 5.800 funti koje je neopravdano uzela na ime službenih troškova, prenosi Tanjug. Premijer Dejvid Kameron podržao je Milerovu, ali je ona u svojoj ostavci navela da taj slučaj otežava vitalni rad vlade. Kameron je u odgovoru naveo da je tužan zbog njenog odlaska ali da prihvata njenu odluku. Milerova je prošle sedmica uputila kratko izvinjenje parlamentu jer je pružila delimične informacije o istrazi trošenja državnog novca. Nezavisna istraga je, kako navodi AFP, ustanovila da ona treba da vrati 45.000 funti (54.600 evra), ali je poslanički odbor odlučio da vrati 5.800 funti.

Posle toga, više od 140.000 ljudi potpisalo je preko interneta peticiju u kojoj se Milerova poziva da podnese ostavku, ili da vrati veću sumu od propisane. Dve trećine članova Konzervativne partije smatra da ona treba da podnese ostavku.

2.300.000 SRBA BAVI SE NEČIM, TRI OD ČETIRI SU ZAPOSLENI

Prema popisu iz 2011. godine, u Srbiji postoji oko 2,3 miliona stanovništva koje bave nekim zanimanjem, saopštilo je u petak Republički zavod za statistiku (RZS). Od toga 75,7 odsto su zaposleni, 9,2% poljoprivrednici, 4,1% lica koja samostalno obavljaju delatnost, poslodavci čine 2,7 odsto, pomažući neplaćeni članovi na porodičnom imanju 2,6 odsto i lica koja rade na osnovu ugovora o delu ili drugih vrsta ugovora 2,5 odsto. Od ukupnog broja stanovništva koji se bavi nekim zanimanjem 57,9 odsto su muškarci, a veće učešće muškaraca je posebno izraženo među poslodavcima, licima koja samostalno obavljaju delatnost i individualnim poljoprivrednicima. Među onima koji obavljaju posao van kuće najviše je onih koji odlaze na posao automobilom i gradskim prevozom. Automobilom češće odlaze na posao muškarci, dok gradski prevoz češće koriste žene.

Detaljniji podaci objavljeni su u knjizi "Ekonomski aktivna lica koja obavljaju zanimanje" i mogu se naći u elektronskoj formi na internet stranicama www.stat.gov.rs i www.popis2011.stat.rs.

PRESEDNIK DRŽAVE ODREKAO SE PLATE

Milijoner Andrej Kiska, koji je u nedavno pobedio u drugom krugu predsedničkih izbora u Slovačkoj, odrekao se predsedničke plate tokom celog petogodišnjeg mandata, prenosi Itartas s pisanje slovačkih medija. Kiska je na izborima osvojio 59,04 odsto glasova i konkurenta, premijera Roberta Fica, nadmašio za gotovo 20 odsto glasova. Prema pisanju medija, on je u predizbornoj kampanji uložio toliku sumu sopstvenog novca koja premašuje iznos novca koji bi zaradio na predsedničkoj dužnosti. Šefu slovačke države sleduje plata od 6.600 evra, a godišnji prihodi Kiske od ulaganja u različite fondove iznosi oko 700.000 evra. Novog predsednika zovu i „novajlijom u politici“. On je, međutim, kao filantrop i dobročinitelj postao poznat 2006. godine. Otada je njegov nekomercijalni fond „Dobri anđeo“ pružio pomoć 5.000 dece, obolelih od raka. Ovaj samoproglašeni evroentuzijasta obećao je da će biti centristički predsednik, a time i značajna protivteža moćnoj levičarskoj Ficovoj vladi, koja uživa veliku parlamentarnu većinu, navodi AFP.

STRES ZBOG POVRATKA SA GODIŠNJEG ODMORA

Prvi radni dan posle godišnjeg odmora za najveći broj ljudi prava je mora. Posle dve-tri nedelje bezbrižnog izležavanja na plaži i ispijanja kafa s prijateljima vraćamo se svakonevnom ranom ustajanju, jednoličnoj svakodnevnici, ali i nagomilanom poslu. Poznato je da je posao izvor velikog stresa za četvrtinu populacije pa ne čudi što povratak s godišnjeg odmora prate glavobolje, nesanic, umor, ali i simptomi depresije. Loša vest je da su naučnici zaključili da su za prilagodavanje na redovni radni tempo potrebne gotovo tri nedelje. Za tako nešto retko ko ima vremena.

„Godišnji odmor je prilika da živimo sasvim drugačije nego ostalih dana u godini i tada život gledamo iz druge perspektive“, kaže psiholog Danimir Zarić. Međutim, po povratku na posao, sve maštanje o bezbrižnom životu pada u vodu. Još kada zaposlenog dočeka nerviranje, mnogo posla, kada ga ne cene dovoljno, a plate nema, razumljivi su loše raspoloženje i depresija. Godišnji odmor podrazumeva i veću potrošnju novca. Mnogi ljudi skloni su tih dana da troše više nego inače pa kad se vrate kući, minus na tekućem računu deluje poput potresa. Dodatno opterećuju nagomilani računi, spremanje zimmice, kupovina opreme za školu...

„Sasvim je prirodno da se osećamo loše i tužno što se vraćamo na posao. Ali, ako se takvo neraspoloženje nastavi, i nedeljama vas prate negativne misli, nesanic, uznemirenost, potrebno je posavetovati se s lekarom ili psihologom. Kada god se osećate loše, treba da se priselite lepim trenutaka s letovanja ili isplanirate izlet za vikend s prijateljima, što će odvratiti pažnju od tugovanja za godišnjim odmorom“, kaže naš sagovornik.

Šta činiti da stres zbog povratka na posao bude manji? Stručnjaci savetuju da je najbolje vratiti se na posao sredinom nedelje da bi se skratila prva radna sedmica. S godišnjeg najbolje je vratiti se nekoliko dana ranije da bi se zaposleni navikao na „domaću“ atmosferu. Produžetak ispijanja kafa s prijateljima i prepričavanja doživljaja s odmora takođe može pomoći, kao i pravljenje plana gde ćete sledećeg leta letovati. Valja izbegavati i ljude koji samo pričaju o problemima na poslu i zrače negativnom energijom.

„NEĆU NIŠTA“ NAPLAĆUJU POLA EVRA

Podgorički kafić Abrako uveo je neobičnu poslovnu politiku da „neću ništa“ ili čašu vode naplaćuje po pola evra, piše crnogorski dnevnik „Vijesti“. Kafić Abrako, u Ulici Vasa Đurovića u Podgorici, verovatno jedini koji ima u meniju i stavku „neću ništa“, koja košta pola evra. Ubrzo nakon što su, pod šifrom 119, u registar kasu ubacili „neću ništa“, očito želeći da ostanu u zakonskim okvirima i da državi plate porez, u lokalu su se odlučili da i čašu „česmovače“ naplaćuju 50 centi. Nesvakidašnja poslovna politika posledica je gužvi koju gimnazijalci svakodneвно prave u kafiću, koji se nalazi uz samo školsko dvorište.